

Urednički predgovor

Poštovani čitatelji,

S velikim zadovoljstvom pišemo ove retke uvodeći Vas u neizmjereno bogatu baštinsku priču o jednom danas malom slavonskom mjestu, a nekada vodećem urbanom, demografskom, društvenom, političkom i ekonomskom središtu hrvatskoga istoka – Gorjanima. Kada su Općina Gorjani kao organizator te Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Hrvatski institut za povijest, Hrvatsko katoličko sveučilište, Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu i Hrvatski restauratorski zavod, pripremili i proveli znanstveno-stručni skup „Gorjani – mjesto, ljudi, identitet, baština“ u listopadu 2022. godine, možda nisu bili ni svjesni kakvo su blago otkrili i što se sve u prošlosti Gorjana skriva, od prapovijesti pa sve do današnjih dana. Bogata arheološka nalazišta, povijesni događaji i procesi, migracije i demografske promjene, sakralna i narodna baština, društvo, školstvo i kultura u najširem smislu riječi – temelji su gorjanskog identitetskog *kaleidoskopa* koji se u kontinuitetu naseljenosti, života i rada oblikuje već više tisuća godina. S obzirom da se taj *kaleidoskop* ne može istraživati, interpretirati i razumjeti bez interdisciplinarnog i multidisciplinarnog znanstvenog pristupa posve je razumljivo da je znanstveno-stručni skup okupio više od 40 renomiranih hrvatskih znanstvenika i stručnjaka koji su akademskoj i široj javnosti prezentirali brojne nove spoznaje i činjenice.

Nakon višemjesečnih priprema objavljujemo opsežnu višeautorsku uredničku knjigu koja donosi 37 znanstvenih i stručnih radova, bogato opremljenih brojnim i raznolikim priložima (zemljovidima, fotografijama, crtežima, preslikama dokumenata...) koji omogućavaju još dublji uvid u prikazane teme. Ovom se knjigom na simbolički način vraćamo u „zlatnu“ prošlost Gorjana, živimo njegovu sadašnjost ali naziremo i njegovu budućnost, koju, valja to priznati, očekuju brojni izazovi. No baština Gorjana i osobito njegovi ljudi i entuzijazam jamac su da se problemi mogu riješiti i da za budućnost ovoga mjesta ne treba strahovati, ali i da se o njoj treba odgovorno brinuti.

Zbog velikog broja radova ova je knjiga podijeljena u 4 poglavlja: (1) Gorjani kroz povijest sa 16 radova; (2) Stanovništvo Gorjana sa 4 rada; (3) Kulturna baština Gorjana sa 7 radova; (4) Arheološka istraživanja i baština Gorjana sa 10 radova.

Nakon recenzentskog postupka u kojemu je sudjelovalo 6 uglednih znanstvenika iz polja povijesti, arheologije, etnologije, sociologije i povijesti umjetnosti, 21 rad je kategoriziran kao izvorni znanstveni rad, 6 radova kao pregledni rad, 4 rada kao prethodno priopćenje, 5 radova kao stručni rad i 1 rad kao izlaganje na skupu. Time je, s jedne strane, omogućena viša kategorizacija knjige kao cjeline, ali i svakog njezinog pojedinog rada, a s druge strane podizanje razine kvalitete pojedinog rada, jer su recenzenti vrlo pojmljivo pregledali radove i upozorili na manjkavosti. Kao urednici zahvaljujemo se autorima i recenzentima na suradnji i susretljivosti u komunikaciji.

Nakladnik knjige je Općina Gorjani koja zaslužuje posebne riječi zahvale, jer je prepoznala važnost ove baštinske i identitetske priče te sa svoje strane učinila velike napore kako bi logistička potpora pripremi knjige bila na najvišoj mogućoj razini. Sunakladnici knjige su iste institucije koje su sudjelovale u organizaciji znanstveno-stručnog skupa, što znači da su ustrajale u potpori i nastojanju da se objavom ove publikacije za sva vremena sačuvaju djelići gorjanskog *kaleidoskopa* i za naraštaje koji dolaze, a koji po svojoj važnosti daleko nadilaze današnje gorjanske granice.

Kao urednici zahvaljujemo se svima koji su na bilo koji način pomogli da ova knjiga postane dijelom hrvatske znanstvene baštine, koji su utkali svoje znanje i vještine u sadržaj i izgled knjige, s kojom se može podičiti malo naselja, gradova i općina, pa i županija u Hrvatskoj. Gorjani su to zaslužili, a osobito su toga vrijedne generacije žitelja koje su marljivo radile i čvale uspomenu na bogatu i prepoznatljivu prošlost ovoga mjesta i kraja. Kada današnji naraštaji Gorjana uzmu ovu knjigu u ruke mnogi će u njoj pronaći svoju obiteljsku, a ne samo zavičajnu prošlost, mnogi će se sjetiti na to kako se nekada živjelo, te smo sigurni da će svi biti ponosni što su Gorjanci i Gorjanke i danas kada od srednjovjekovne moći i važnosti Gorjana nije puno toga ostalo.

Kao urednici se nadamo i vjerujemo da ćete dobrohotno primiti knjigu u svoje ruke, da ćete imati razumijevanja za pokoju uredničku ili autorsku pogrješku te da ćete na ovim ukoričenim stranicama pronaći i dio svoje prošlosti neovisno jeste li iz ovoga kraja ili niste. Jer, Hrvatsku i njezin identitet čine identiteti i baština mnogih danas malih, ali nekada vrlo značajnih mjesta. Povijesni su procesi te društvene i političke mijene katkad i radikalno mijenjali odnose na „terenu“, ali tragovi prošlosti su neizbrisivi i njih treba neprestano tražiti i na njima se treba nadahnjivati za budućnost.

Urednici:

dr. sc. Dražen Živić

dr. sc. Ivana Žebec Šilj